

Een kompas voor een sterk onderwijsbeleid

GO! MEMORANDUM 2024-2029

GO! Wij
bereiken
meer

WIJ ZIJN GO!

GO! scholengroep Antwerpen
GO! scholengroep Invento
GO! scholengroep 5
GO! scholengroep Rivierenland
GO! scholengroep Fluxus
GO! scholengroep Brussel
GO! scholengroep Unik
GO! scholengroep SCOOP
GO! scholengroep Huis 11
GO! scholengroep Adite
GO! scholengroep Zuid-Limburg
GO! scholengroep SAM
GO! scholengroep Xpert
GO! scholengroep GO! Next
GO! scholengroep Waasland
GO! scholengroep Het leercollectief
GO! scholengroep Dender
GO! scholengroep 20
GO! scholengroep Vlaamse Ardennen
GO! scholengroep Gent
GO! scholengroep Dynamiek
GO! scholengroep 24K
GO! scholengroep Impact
GO! scholengroep Mandel en Leie
GO! scholengroep Stroom
GO! scholengroep Inspira

INHOUD

COLOFON

Dit is een uitgave van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.

Redactieadres: GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Willebroekkaai 36 - 1000 Brussel
02 790 92 00 • www.g-o.be • info@g-o.be

Niets in deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. EEN KOMPAS VOOR EEN STERK ONDERWIJSBELEID	4
2. WERKEN AAN KWALITATIEF ONDERWIJS	6
3. SPEERPUNTEN	
Vrije keuze, aanbod en financiering	10
Het loopbaanbeleid van de onderwijsprofessional	18
Infrastructuur	27
Digitaal onderwijs	31
Gelijke onderwijskansen	35
Inclusieve leef- en leeromgevingen	44
Interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap in het secundair onderwijs	49
4. KWALITEITSVOL ONDERWIJS VOOR IEDEREEN	53

Een kompas voor een sterk onderwijsbeleid

Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap kiest ervoor om zijn memoranda te laten groeien vanuit de praktijk. Onderwijsprofessionals, leerlingen en ouders beslissen dus mee wat erin komt te staan. Zo is het ook met dit memorandum, waarmee allen die eraan meewerkten een duidelijke koers willen uitzetten voor het toekomstige onderwijsbeleid van de Vlaamse Regering. Een koers die leidt naar een sterk, kwaliteitsvol onderwijs voor elk kind, elke jongere, elke cursist. Mag dit memorandum een kompas zijn voor de komende Vlaamse Regering.

Een overzicht van het participatief traject:

Wat?	Wanneer?	Wie?
Aan de hand van een online bevraging vroegen we ouders en onderwijsprofessionals om onderwijsuitdagingen te benoemen. Waar liggen ze wakker van?	oktober 2022	6605 onderwijsprofessionals 130 ouders
Ook leerlingen konden met een online bevraging onderwijsuitdagingen benoemen.	november 2022 – januari 2023	765 leerlingen
Tijdens verdiepingssessies nodigden we directies, coördinatoren en ouders uit. We doken in de antwoorden uit de bevraging en zetten een eerste stap naar mogelijke oplossingen.	november – december 2022	In totaal waren er 16 sessies met 98 deelnemers uit de Centra voor Leerlingenbegeleiding, de Raad van het GO!, het volwassenenonderwijs, deeltijds kunstonderwijs, kunstsecundair onderwijs, de ouders, het gewoon en buitengewoon basisonderwijs, het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, de ondersteuningsnetwerken, de coördinerend directeurs en directeurs-coördinatoren.
Tijdens 5 regionale denkavonden verzamelden we beleidsaanbevelingen. GO! onderwijsprofessionals schreven aanbevelingen aan zes thematische gesprekstafels. Leerlingen lijkten hun eisen op voor de school van de toekomst en wat ze verwachten van een nieuwe Vlaamse bestuursploeg.	februari – maart 2023	353 onderwijsprofessionals 96 leerlingen
De leerlingen werden volksvertegenwoordiger voor één dag tijdens het leerlingenparlement in de gebouwen van het Vlaams Parlement. Ze stemden over hun prioritaire beleidsaanbevelingen.	17 april 2023	104 leerlingen
Scholengroepen maakten een laatste operationele kwaliteitstoets op de geformuleerde beleidsaanbevelingen.	april – mei 2023	6 scholengroepen

2 Werken aan kwalitatief onderwijs

De toekomst hangt sterk af van **de kwaliteit van het onderwijs** dat we aan onze huidige generatie kinderen, jongeren en volwassenen aanbieden. Kwaliteitsvol onderwijs plaatst de lerende in het middelpunt. Zijn of haar ontwikkeling stimuleren door onderwijzen en leren vormt er de kern van. Het GO! wil samen met de overheid een onderwijs realiseren dat aandacht heeft voor het beheersen van voldoende basiskennis, voor het boeken van leerwinst die duurzame en levenslange effecten heeft, maar evengoed voor een brede ontwikkeling met een open geest, voor een respectvolle houding tegenover mens, natuur en samenleving en voor actief burgerschap.

Het GO! wil dat proces van onderwijzen en leren voortdurend onderzoeken, ontwikkelen en verbeteren, met het oog op het bereiken van leeruitkomsten en leerwinst, leermotivatie en leervermogen. Voor het GO! moet elke lerende excellent onderwijs krijgen waarbij zonder onderscheid hoge verwachtingen worden gekoesterd en waarbinnen een onwrikbaar geloof in de groeimogelijkheden van elke lerende het pedagogisch-didactisch handelen van elke onderwijsprofessional karakteriseert. Dit bereiken we met onderwijsprofessionals die vanuit een sterk beleidsvoerend vermogen en interne kwaliteitszorg weten wat werkt in hun schoolcontext, onder andere door kwaliteitsmonitoring via Vlaamse toetsen. Scholen voeren daarbij ook een beleid, met een duidelijk onderwijskundig aspect, maar evenzeer met een personeels- en professionaliseringsaspect, een financieel en een materieel aspect.

Vandaag en de komende jaren is er werk om die kwaliteit te verbeteren.

Onze professionals in het leerplicht- én niet-leerplichtonderwijs, cursisten, leerlingen en hun ouders liggen wakker van een aantal uitdagingen voor die onderwijskwaliteit: de ontoereikende financiering, het personeelstekort en de werkbaarheid van de job, de staat van het patrimonium, de digitale transformatie, de hardnekkige ongelijkheid in onderwijskansen, de mate waarin onderwijs inspeelt op de specifieke onderwijsbehoeften en zorgvragen en de plaats van levensbeschouwing in ons neutraal onderwijs.

Onze professionals, cursisten, leerlingen en hun ouders zien zeven speerpunten waar we samen met de Vlaamse overheid werk willen van maken. Aan die Vlaamse overheid – een belangrijke partner bij het

nastreven van meer onderwijskwaliteit – doen we voor ieder speerpunt aanbevelingen om bovenstaande uitdagingen aan te pakken.

1. Het GO! is de onderwijsverstrekker van en namens de Vlaamse Gemeenschap met de opdracht om de vrije keuze te waarborgen en neutraal onderwijs aan te bieden. Beschouw het GO! daarom als uw preferentiële partner en ondersteun het om een geografisch evenwichtig gegarandeerd aanbod te realiseren.
2. Durf met het GO! en de andere sociale partners het loopbaanbeleid *grondig* te herzien. Heb daarbij aandacht voor een beleid gericht op het behouden van leerkrachten van start tot einde van de loopbaan, voor het aantrekken van zijinstromers en een modern personeelsstatuut.
3. Pak de structurele onderfinanciering aan van het beheer, het onderhoud, de renovatie en de vervanging van ons verouderd schoolpatrimonium.
4. Werk aan een langetermijnvisie op de digitalisering van het onderwijs, voorzie in duurzame investeringen in ICT-infrastructuur en -leermiddelen en versterk de competenties van onze professionals. Voorzie in ICT-ondersteuning in de schoolcontext.
5. Neem verantwoordelijkheid op voor het realiseren van gelijke onderwijskansen met onder andere een aanpak van schoolkosten in het secundair onderwijs en een aanbod van kosteloze en gezonde maaltijden.
6. Versterk inclusie door onder andere leerkrachten beter te ondersteunen en verder te professionaliseren, het pad van de gesloten enveloppefinanciering voor

- ▶ de leersteuncentra te verlaten, de integratie van verschillende hoofdstructuren op eenzelfde campus te stimuleren en door leerlingen niet te lang op hulp te laten wachten.

7. Maak het mogelijk dat in het volledige secundair onderwijs de helft van de levensbeschouwelijke lestijden ingezet kan worden voor interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap.

Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap wil zich voor bovengenoemde thema's ook nadrukkelijk engageren en samen met de Vlaamse overheid en andere partners aan kwaliteitsvol en sterk onderwijs werken.

Onze professionals, cursisten, leerlingen en hun ouders bieden ten slotte aanbevelingen waarmee de toekomstige Vlaamse Regering het best rekening houdt bij het opstellen en uitvoeren van beleidsmaatregelen:

- Neem zoveel mogelijk maatregelen vanuit een structurele langetermijnvisie.
- Besteed aandacht aan de verbanden tussen de beleidsmaatregelen binnen onderwijs. Sta erbij stil dat veel taken vaak moeten gebeuren met dezelfde mensen en middelen.
- Overleg maatregelen zoveel mogelijk met het werkveld – ook met cursisten en leerlingen.
- Voorzie in ruimte en tijd om regelgeving te evalueren en waar nodig bij te sturen.
- Waak over de effecten op onderwijs van beslissingen in andere beleidsdomeinen.
- Vereenvoudig de complexe onderwijsregelgeving. ◀

Speerpunten

Vrije keuze, aanbod en financiering

Vandaag kunnen we niet garanderen dat lerenden terecht kunnen in de school van het net van hun voorkeur. Geografische ligging of een gebrek aan studieaanbod brengen de vrije keuze vaak in het gedrang. Tegelijk moeten onze scholen leerlingen weigeren door plaatsgebrek. Het feit dat we niet alle leerlingen een plaats kunnen bieden in het GO! is bijzonder problematisch en maakt dat we, als onderwijsverstrekker van en namens de Vlaamse Gemeenschap, onze grondwettelijke opdracht om de vrije keuze te garanderen, niet kunnen waarmaken. Vanuit die unieke positie in het onderwijslandschap onderscheidt het GO! zich van andere onderwijsverstrekkers. Beschouw en behandel het GO! daarom als uw preferentiële partner voor onderwijs door te voorzien in een toereikende financiering en door het mogelijk te maken om een geografisch evenwichtig gegarandeerd aanbod te realiseren. Concreet vraagt het GO! de Vlaamse overheid daarom de volgende punten ter harte te nemen.

“Ik ben bekommerd om ieder kind dat omwille van het pedagogisch project, het aanbod of de neutraliteit kiest voor het GO!”

- onderwijsprofessional -

Zorg voor een evenwichtig geografisch aanbod van secundair onderwijs én voor een optimalisering van de financiering ervan

GEGARANDEERD AANBOD

De Belgische Grondwet laat iedereen toe om onderwijs te organiseren, maar verplicht de gemeenschappen om neutraal onderwijs in te richten. Om aan die eis te voldoen, moet het GO! in staat zijn lerenden en hun ouders te garanderen een onderwijskeuze te kunnen maken die aansluit bij hun wensen en overtuigingen. Dat is enkel mogelijk als een volwaardig aanbod beschikbaar is. Geef het GO! daarom de omkadering om een evenwichtig geografisch aanbod secundair onderwijs aan te bieden over heel Vlaanderen, dat alle domeinen uit de matrix moet omvatten. Daarnaast vraagt het GO! om 5 procent extra middelen bovenop de huidige omkadering om het 'gegarandeerd aanbod' te realiseren en een vrije keuze echt mogelijk te maken.

FINANCIERING

- Ontwikkel een nieuwe blauwdruk voor de berekening en aanwending van de omkadering:
 - Behoud daarbij de berekening van de omkadering op het niveau van het instellingsnummer, maar zorg ervoor dat de aanwending of verdeling van de omkadering gebeurt op schoolbestuursniveau. Dan kan een herverdeling van de middelen gebeuren, aangepast aan de context van de scholen die onder dat schoolbestuur vallen.
 - Behoud de degressiviteit en stap niet over op een

lineaire berekening van de omkadering. Het GO! ziet hier een opportuniteit om onderscheid te maken tussen het genereren van omkadering en de wijze van aanwending en dus ook affectatie van personeel. Laat de programmatieregels wel bestaan.

- Neem capaciteit op als criterium om programmatie-aanvragen van structuuronderdelen of scholen te beoordelen, of om af te wijken van de hoge normen die er nu zijn voor het inrichten van een nieuwe school.

Volwaardig aanbod basisonderwijs

Het GO! wenst dat in het basisonderwijs een volwaardig aanbod kan worden gewaarborgd. Als er geen volwaardig aanbod is, dan is er per definitie ook geen echte vrije keuze. Voor het basisonderwijs impliceert dat het oprichten van scholen en het organiseren van leerlingenvervoer. Voor het basisonderwijs vraagt het GO! ook om bij alle toekomstige maatregelen tot versterking van dat basisonderwijs het plan basisonderwijs, zoals onderschreven door alle sociale partners, uit te voeren. Een belangrijk onderdeel van dat plan is ook het meenemen van leerlingenkenmerken bij de financiering van alle te nemen maatregelen in het basisonderwijs.

Gegarandeerd aanbod volwassenenonderwijs met openeindfinanciering

GEGARANDEERD AANBOD

De grondwettelijke garantie op vrije keuze en neutraal onderwijs geldt voor leerplichtige leerlingen, maar ook ▶

► voor elke cursist die buiten die categorie valt, zoals lerenden in het deeltijds kunstonderwijs, leerlingen in onze onderwijsinternaten en cursisten in het volwassenenonderwijs. Naar analogie met zijn grondwettelijk vastgelegde taak wil het GO! ook een **gegarandeerd aanbod** kunnen realiseren voor cursisten binnen het volwassenenonderwijs in Vlaanderen en Brussel. De ontwikkeling van nieuwe vaardigheden bij volwassenen zorgt niet alleen voor een gemakkelijkere aansluiting bij onze moderne samenleving, onderzoek wijst ook uit dat betere competenties deuren openen naar waardig werk en een goed inkomen. Het GO! schuift een aantal studiegebieden als prioritair naar voren. Het GO! hecht er in het bijzonder belang aan om ICT-opleidingen en -toepassingen en het leren beheersen van een moderne vreemde taal te kunnen blijven inrichten. Geef het GO! de mogelijkheid om het aanbod binnen die studiegebieden, die in het nieuwe financieringsdecreet bijkomend omkaderd worden, voldoende te kunnen inrichten. Dat impliceert dat het GO! in een aantal gevallen bijkomende onderwijsbevoegdheid wordt toegekend.

Bovendien is het noodzakelijk om in alle gevallen – en dus voor alle studiegebieden – in voldoende (basis) financiering te voorzien, zodat het volwassenenonderwijs zijn maatschappelijke opdracht – een breed gamma aan mogelijkheden tot levenslang leren bieden – kan blijven waarmaken. Maak daarbij ook een evaluatie van de nieuwe regelgeving voor het volwassenenonderwijs.

OPENEINDFINANCIERING

Niet enkel een gegarandeerd aanbod moet toelaten het huidige volwassenenonderwijs kwalitatief en inhoudelijk uit te breiden, ook een **openeindfinancie-**

ring draagt bij tot dat doel. Met het huidige gesloten financieringssysteem komt voor onderwijscentra de nadruk echter niet te liggen op het realiseren van een complementair aanbod, maar op het binnenhalen van financiële middelen ten koste van andere centra. Dergelijke concurrentiestrijd wordt aan banden gelegd via openeindfinanciering. Zorg dus voor een openeindfinanciering die meegroeit met de cursistenaantallen, naar het voorbeeld van het studiegebied NT2, en dat voor zowel leraarsuren als werkingsmiddelen. Bijkomend vraagt het GO! meer **werkingsmiddelen voor taalopleidingen en ICT-opleidingen** in het volwassenenonderwijs en meer **ondersteuning voor cursisten met zorgnoden** in het bijzonder.

Versterking van het officieel onderwijs

Wie de keuze voor het officieel onderwijs maakte, moet blijvend van dat aanbod kunnen genieten. Voorkom daarom een kleiner aanbod officieel onderwijs wanneer een gemeente- of provinciebestuur het eigen onderwijs stopzet. Zet daarom wat in het regeerakkoord 2019-2024 is opgenomen om in regelgeving, namelijk dat bij een eventuele overdracht van een school van het officieel onderwijs in eerste instantie een overdracht binnen het officieel onderwijs wordt onderzocht en garandeer dus de continuïteit en rechtszekerheid voor ouders die voor het officieel onderwijs gekozen hebben.

Versterking van het onderwijs aan jonge kinderen én hun welzijn

Ondanks de hoge kleuterparticipatie blijven er grote ►

“Het inschrijvingsbeleid baart me zorgen. Zeker in grootstedelijke gebieden is er onvoldoende plaats in scholen, waardoor leerlingen zich niet kunnen inschrijven in een school van het GO! in de buurt, met een studieaanbod waarin ze interesse hebben.”

- onderwijsprofessional -

- ▶ verschillen bestaan in het welzijn en leren van jonge kinderen. Vlaanderen kent als een van de laatste regio's in Europa een strikte scheiding tussen opvang en onderwijs. In een geïntegreerd systeem vloeien zorg en leren in elkaar over.

Onderzoek wijst bovendien uit dat investeringen in jonge kinderen veel opleveren, zowel voor het kind als voor de maatschappij. Voorzie in financiering, middelen en een wettelijk kader om kinderopvang en onderwijs op organisatorisch, pedagogisch en personeelsvlak beter op elkaar af te stemmen.

Financiering van het deeltijds kunstonderwijs

Het deeltijds kunstonderwijs sluit nauw aan bij de maatschappelijke opdracht van het GO!, namelijk levenslang en levensbreed leren mogelijk maken. Om die opdracht te vervullen en kwaliteitsvol onderwijs te kunnen aanbieden, zijn meer middelen nodig. Door de leerlingentoeename in het deeltijds kunstonderwijs van het GO! en de besparingen in 2015 en 2020 daalde het bedrag dat het GO! per leerling ontvangt van 166 euro in 2009 naar een gesimuleerd bedrag van 110 euro in 2023. Ook is er nog geen volwaardige indexering gebeurd. Het GO! vraagt daarom expliciet om de financiering op te trekken naar de reële kostprijs per leerling.

Het GO! streeft naar onderwijs waaraan elke lerende kan participeren, ongeacht zijn of haar competenties. Dat geldt ook voor het deeltijds kunstonderwijs. Niemand wordt verplicht om deeltijds kunstonderwijs te volgen, maar het is wel de plicht van het GO! om elke jongere en volwassene daartoe de kans te geven. Zorg

daarom voor meer ondersteuning voor leerlingen en volwassenen met zorgnoden in het deeltijds kunstonderwijs.

Omkadering en opneemfinanciering van de Centra voor Leerlingenbegeleiding

Professionele Centra voor Leerlingenbegeleiding zijn essentieel in de ondersteuning en omkadering van leerlingen. De CLB's worden echter geconfronteerd met een toegenomen taakbelasting door opdrachten vanuit de beleidsdomeinen Welzijn en Onderwijs, het sterk gegroeide leerlingenaantal en parallel daarmee het gestegen aantal leerlingen met specifieke behoeften en de nood aan langere hulptrajecten. Desondanks zijn de omkadering en werkingsmiddelen niet gegroeid. De 20 euro per leerling die een centrum in het verleden ter beschikking had, is vandaag gereduceerd tot een ontoereikende 12 euro per leerling. De Centra voor Leerlingenbegeleiding willen opnieuw meer preventief en proactief kunnen werken en dicht bij de leerling en de school staan. Til daarom de werkingsmiddelen op het niveau van de levensduurte van vandaag en zorg voor een opneemfinanciering. Baseer die financiering ook op leerlingenkenmerken. Op die manier kan het GO! zijn leerlingen kwaliteitsvol onderwijs garanderen, gebaseerd op de kenmerken en de specifieke noden van zijn leerlingenpopulatie.

Sterkere omkadering voor specifieke doelgroepen binnen onderwijsinternaten

Voor twee specifieke doelgroepen volstaat de huidige

omkadering niet. Voorzie voor hen in meer omkaderingsrekenen eenheden (ORE) en schakel die doelgroepen gelijk aan de bijkomende omkadering voor kleuters.

Het gaat om:

- Internen van wie het verblijf in het onderwijsinternaat past in de jeugdhulpverlening. Wat nu aan ORE is ingeschreven, is onvoldoende om de preventieve functie die het internaat dient op te nemen te realiseren. Er liggen noden rond pedagogiek en sociaal-emotioneel leren. Het GO! vraagt ook daarvoor een opneemfinanciering.
- Internen die een verslag hebben dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs. Ook daar geldt dat wat is voorzien aan aantal ORE onvoldoende is.

Verdere uitbouw duaal leren

Het GO! beschouwt duale en niet-duale leerwegen als gelijkwaardig en wil dat scholen zelf de vrijheid hebben om aan de hand van hun leerlingenpubliek, hun leerkrachtenteams en de realiteit van de arbeidsmarkt te beslissen over hoe zij duaal leren organiseren. Leerlingen moeten flexibel kunnen overstappen tussen duaal en niet-duaal leren. Zo houden we rekening met die leerlingen die niet arbeidsbereid en/of arbeidsrijp zijn en niet naar duaal leren kunnen georiënteerd worden. Maak het mogelijk dat het 5e jaar niet-duaal gevolgd kan worden, maar het 6e jaar dan weer wel.

Het is daarbij noodzakelijk om de financiële middelen voor de aanloopfase, die nu naar promotoren gaan, bij de onderwijsinstellingen zelf te leggen. Zo krijgen leerkrachten die daarvoor de competenties hebben

► de kans om zich verder te professionaliseren zonder afhankelijk te zijn van een te beperkt aanbod van de promotoren. Maak het voor scholen aantrekkelijker om duaal leren te organiseren. Schrik scholen niet af met een té strikt kader waarbij de bewegingsvrijheid beperkt is. Ook voor het buitengewoon onderwijs is het zinvol om de aanloopfase uit te rollen. Instellingen buitengewoon onderwijs willen jongeren immers stapsgewijs kunnen integreren in het arbeidsmarktproces.

Er is vastgelegd dat het huidige stelsel van leren en werken volledig moet omschakelen naar duaal leren. Een significant deel van de leerlingen die vandaag les volgen in het dbso behoort tot een meer kwetsbare doelgroep die bovengemiddeld aantikt op SES-kenmerken en in het dbso terecht komt na een moeilijke schoolcarrière. Die doelgroep is vaak niet arbeidsrijp genoeg om in duaal leren in te stromen. We vragen ten eerste nader onderzoek naar de grootteorde en samenstelling van die doelgroep. Ten tweede vragen we om voor die kwetsbare doelgroep een gepast flexibel opleidingstraject met begeleiding op maat te voorzien, binnen het bestaande kader. Duaal leren ziet het GO! ten slotte niet beperkt tot het secundair onderwijs; ook voor volwassenen biedt die leerweg nieuwe kansen tot de arbeidsmarkt. Geef een eenmalige financiële

injectie om duaal leren in het volwassenenonderwijs op te starten.

Een goede en intensieve begeleiding in duaal leren zorgt voor succesverhalen, wat op zijn beurt bijdraagt aan een positief imago van duaal leren. We vragen daarom waardering en erkenning voor trajectbegeleiding en de noodzakelijke middelen voor verdere professionalisering om deze opdracht efficiënt en kwaliteitsvol te kunnen uitvoeren. Zet die middelen efficiënt in door ze rechtstreeks aan de scholen te geven, die ze gericht kunnen inzetten voor trajectbegeleiding. ◀

“Ik vind de financiering van ons Vlaamse onderwijs ondermaats. Ik heb al in diverse Europese landen met anderen gesproken over de financiering van het onderwijssysteem, en telkens blijkt dat wij in Vlaanderen aan de staart bengelen.”

- onderwijsprofessional -

Het loopbaanbeleid van de onderwijsprofessional

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de onderwijsprofessionals. In elke fase van hun loopbaan ziet het GO! het als zijn taak en verantwoordelijkheid om het team van onderwijsprofessionals de juiste middelen, tools en ondersteuning aan te reiken om hun job optimaal te kunnen uitvoeren en kinderen, jongeren en volwassenen kwalitatief onderwijs te garanderen.

Het tekort aan medewerkers en de werkbaarheid van de job zijn grote uitdagingen die de onderwijskwaliteit onder druk zetten. Het aantal personeelsleden dat aankijkt tegen een hoge werkdruk stijgt, net zoals het aandeel onderwijsmedewerkers dat kampt met emotioneel belastend werk en werkstressklachten. Parallel daarmee neemt het aandeel onderwijsmedewerkers dat aangeeft een werkbare job uit te oefenen, systematisch af.

Om die uitdagingen, die ontegensprekelijk een impact hebben op de onderwijskwaliteit, aan te gaan, doet het GO! de volgende aanbevelingen.

Voer het debat over een modern personeelsstatuut

Het Referentiekader Onderwijskwaliteit (R-OK) verwacht van scholen en andere onderwijsinstellingen dat ze een doeltreffend personeels- en professionaliseringsbeleid ontwikkelen. Dat is ook wat het GO! nastreeft, want degelijk beleid en kwaliteitsvol onderwijs gaan hand in hand. Een modern en duurzaam personeelsbeleid realiseren is echter onmogelijk met een verouderd, ingewikkeld en star personeelsstatuut als basis. Scholen en centra hebben ruimte nodig om een degelijk personeelsbeleid te kunnen voeren. ▶

“Respect en waardering voor de leerkracht vanuit het beleid is noodzakelijk om het vervolgens te laten doorsijpelen in de brede maatschappij. Ik spreek dan niet over de kleine ingrepen die tot nu toe zijn gebeurd. Ik pleit voor de start van een echt debat over onderwijs in het algemeen en het beroep van leerkracht in het bijzonder. Welke investeringen zijn wij bereid te doen om ons onderwijs te herwaarderen?”

- onderwijsprofessional -

- ▶ Het GO! pleit daarom voor een grondige herziening van het personeelsstatuut en vraagt de overheid expliciet om daarvoor alle betrokken partners rond de tafel te brengen. Daar wenst het GO! minstens de volgende pistes te bespreken.

HERDEFINIEER DE JAARPRESTATIEOPDRACHT

Het GO! ziet mogelijkheden in de invoering van een prestatieopdracht die gekwantificeerd wordt op basis van een jaar. We vragen om de prestatienemers, waarmee de overheid vastlegt hoeveel uren of lestijden een voltijdse opdracht omvat, af te schaffen. Daarbij geldt geen verplichting om alle opdrachten in de onderwijsinstelling op te nemen. De heroriëntering van de opdracht van een onderwijsprofessional naar een jaarprestatieopdracht biedt voordelen op verschillende vlakken: er zijn meer mogelijkheden tot functiedifferentiatie en er komt meer ruimte om in te spelen op persoonlijke noden tijdens de loopbaan, wat de tevredenheid bij onderwijsprofessionals ten goede komt en uitstroom kan reduceren. Voorts zorgt de jaarprestatieopdracht voor ruimte voor verdere professionalisering en meer mogelijkheden tot samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid. Uurroosters invullen wordt zo bovendien eenvoudiger.

CREËER DE MOGELIJKHEID VOOR AFFECTATIE AAN HET SCHOOLBESTUUR

Creëer de mogelijkheid voor affectatie aan het schoolbestuur en zorg zo voor geclusterde, stabielere opdrachten en meer mogelijkheden tot variatie in de loopbaan (zonder beroep te moeten doen op TAO).

SCHAF DE COMBINATIE VAN TADD EN VASTE BENOEMING AF

Zorg voor een duidelijk loopbaanperspectief bij goed

functioneren zodat leraren niet onnodig lang in een onzekere situatie verkeren. Schaf de combinatie van de tijdelijke aanstelling van doorlopende duur (TADD) en de vaste benoeming af. Beperk de vaste benoeming tot een percentage van de totaliteit van het aantal leraren, met de eventuele mogelijkheid tot differentiatie in studierichtingen en/of gebieden die kwetsbaar zijn.

VERRUIM DE MOGELIJKHEDEN OM ONDERWIJSPROFESSIONALS AAN TE WERVEN

Geef scholen en centra meer mogelijkheden om medewerkers aan te stellen en breed in te zetten zonder in te moeten boeten op het vlak van onderwijskwaliteit. Kijk daarbij niet per se naar een specifiek vak, maar ook verder, naar domeinen – dat laat een wendbaardere benadering toe. Om dat te realiseren vraagt het GO! om het systeem van de bekwaamheidsbewijzen te herbekijken vanuit de noden van een modern competentiegericht hr-beleid.

- Valoriseer inhoudelijke expertise die is opgebouwd buiten de bachelor- en masteropleidingen.
- Verruim in technische en beroepsrichtingen de inzetbaarheid over de graden.
- Versoepel de koppeling van bekwaamheidsbewijzen aan graden en onderwijsvormen in het secundair onderwijs en schaf het onderscheid af tussen technisch en praktisch vak in specialiteit.
- Het GO! wil zijn leerlingen omringen met multidisciplinaire schoolteams. Voorzie in mogelijkheden voor scholen om profielen aan te werven zonder onderwijskwalificatie of vereist diploma, zoals dat van onderwijsassistent.

“Ook het lerarentekort baart me zorgen. Als er geen bekwame leerkrachten zijn, dan is alles gedoemd om te mislukken.”

“Het wordt steeds moeilijker om CLB-personeel te vinden. Als je niemand vindt, kan je ook geen kwaliteit bieden. Nu moeten de hulpverleners kiezen met welke leerlingen en welke thematieken ze verder gaan en met welke niet – voor de hulpverlener een heel moeilijke keuze. Er zijn veel thema's en doelgroepen waarmee ze moeten werken en door het personeelstekort moeten ze afstemmen welke van die opdrachten het belangrijkste zijn.”

- onderwijsprofessional -

“Ik ben ondertussen vier jaar directeur van een school en ik lig wakker van het lerarentekort, de gigantische planlast die er is voor alle actoren, de voortdurende vernieuwingen die er op ons afkomen en mijn eigen veerkracht. Die zaken baren mij het meest zorgen. Halfweg het schooljaar heb ik beleidsmatig nog niets gepresteerd. Ik ben maar bezig met administratie, herplannen, nieuwe roosters maken, naar mensen luisteren voor wie het te veel geworden is. Dat weegt ook op mij. Ik weet niet hoe lang ik dit nog kan volhouden.”

- onderwijsprofessional -

► **HERDEFINIEER DE MOGELIJKHEID TOT VERLOF VOOR VERMINDERDE PRESTATIES**

Het GO! stelt één verlof voor verminderde prestaties voor, van maximaal vijf jaar. De meerwaarde daarvan vertaalt zich in transparantie, administratieve eenvoud en een hogere aantrekkelijkheid van het lerarenberoep voor leraren die nu een vervangingsopdracht uitvoeren.

VERVANG AMBTEN DOOR TAKENPAKKETTEN

Flexibiliteit, specialisatie en efficiëntie zijn voor het GO! kernbegrippen voor een kwalitatief personeelsbeleid. Een onderwijsstructuur die meer ruimte voorziet voor onderwijstijd en de verdere professionalisering van onderwijsprofessionals bevordert, staat daarbij centraal. Dit kan – naar analogie met de regeling in het hoger onderwijs – door een onderscheid te maken tussen kerntaak en ondersteunende processen en die te koppelen aan minstens twee afzonderlijke financieringsstromen. Ondersteunende profielen kunnen leerkrachten in staat stellen om zich meer en beter op hun kerntaak te richten. Om meer flexibiliteit inzake personeelsbeleid te garanderen pleit het GO! ervoor om geen ambten meer vast te leggen in de rechtspositieregelgeving van personeelsleden, om die ambten te vervangen door takenpakketten en de vrijheid aan scholen en de CLB's te geven om zelf te bepalen welke functies zij nodig hebben. Dit heeft ook zijn voordelen naar functiedifferentiatie toe.

Ontwikkel een wervingsbeleid met specifieke aandacht voor zijinstromers

Zijinstromers brengen hun bagage aan kennis en vaar-

digheden mee die het onderwijs niet alleen verrijken maar ook kwalitatiever maken. Onderzoek suggereert verder dat de inzet op zijinstromers de diversiteit in de lerarenpopulatie kan verhogen en de weg naar het lerarenberoep kan openen voor meer academisch geschoolde werknemers.

Voor leraren in opleiding ziet het GO! heil in de mogelijkheid tot een verloning gedurende drie jaar, op voorwaarde dat de leraar in opleiding na die periode een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs behaalt. Wordt dat bekwaamheidsbewijs na de vooropgestelde periode niet verkregen, dan wordt de leraar bezoldigd volgens het niveau van een 'ander bekwaamheidsbewijs'.

De overgang van een betrekking buiten de onderwijssector naar het beroep van onderwijsprofessional moet aantrekkelijker worden. Daarom vraagt het GO! dat zijinstromers tot twintig jaar anciënniteit kunnen meenemen. Die maatregel geldt idealiter voor alle zijinstromers in alle onderwijsniveaus en -vormen, niet alleen voor nieuwkomers. Ook zijinstromers die in het verleden instapten, moeten met terugwerkende kracht een beroep kunnen doen op de maatregel om te vermijden dat er twee categorieën van zijinstromers ontstaan. Voorzie in middelen zodat de Permanente Ondersteuningscel voor de CLB's van het GO! een basisopleiding kan voorzien voor **zijinstromers in de Centra voor Leerlingenbegeleiding**. Ten slotte, ook het **reduceren van de administratieve planlast** kan de overstap naar het onderwijs voor zijinstromers bevorderen. Een ingreep die bovendien ook voor alle andere onderwijsprofessionals welgekomen zou zijn.

Een nauwere samenwerking met lerarenopleidingen voor de organisatie van een aanbod voor zijinstromers ►

- ▶ moet het mogelijk maken beter in te spelen op hun behoefte aan vakdidactische expertise. Een intensere samenwerking tussen scholen (voor de begeleiding en opvolging op de werkplaats) en hogeronderwijsinstellingen (verantwoordelijk voor de lerarenopleiding) is daarbij cruciaal.

Verruim de mogelijkheden door de focus te leggen op de aanwezigheid binnen het directieteam van pedagogische bekwaamheden. Deze pedagogische bekwaamheid moet actueel gehouden worden door een levenslang proces van verdere professionalisering. We vragen daarom de mogelijkheid voor scholen om binnen het directieteam een directeur zonder pedagogisch bekwaamheidsbewijs aan te stellen, zonder daarmee echter die pedagogische bekwaamheid uit het oog te verliezen.

Ontwikkel een beleid gericht op het behoud van medewerkers van start tot einde loopbaan

Om het structurele medewerkerstekort binnen het onderwijs een halt toe te roepen, is niet alleen het aantrekken van leerkrachten en andere profielen onontbeerlijk. Een doordacht en gefundeerd retentiebeleid is net zo belangrijk. Onderwijsprofessionals verdienen een beleid dat oog heeft voor hun professionele behoeftes, maar evenzeer een context schept waarin ze zich gemotiveerd en ondersteund blijven voelen om hun job op hoog niveau uit te voeren en te blijven streven naar een maximale graad van leerwinst, leer- vermogen en leermotivatie voor elke lerende.

Om die doelstelling te realiseren, zijn verschillende maatregelen nodig. Enkele pijlers daarbij zijn een

duurzaam personeelsbeleid, een sterke schoolleiding, collegiale teams, een evenwichtige taakbelasting en meer ondersteuning voor leerkrachten.

ZET EEN DUURZAAM PERSONEELS- BELEID VOOROP

Een duurzaam personeelsbeleid is niet louter gericht op het vervullen van huidige behoeftes, het wapent ook tegen toekomstige uitdagingen. Voor zijn scholen en centra pleit het GO! dan ook voor een combinatie van verschillende maatregelen om zo'n personeelsbeleid waar te maken. Versterk de onderwijsinstellingen in hun beleidsvoerende vermogen voor het ontwikkelen van een personeelsbeleid, met aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van onderwijspersoneel, werkbaar werk en preventief welzijnsbeleid. Doe dit door hiervoor extra middelen voor de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten te voorzien.

Het aantal inschrijvingen voor lerarenopleidingen in het Vlaamse hoger onderwijs daalt al jaren. Bovendien stapt een niet te verwaarlozen aantal starters vrij snel opnieuw uit de sector. Om het lerarentekort om te buigen, is het noodzakelijk om in die starters te investeren. Voor hen eist het GO! de zekerheid op een voltijdse tewerkstelling met volwaardige verloning. Daarnaast moet een introductiejaar beginnende leerkrachten de tijd en ruimte bieden om het lerarenberoep volledig onder de knie te krijgen. Minder uren voor de klas en meer kansen tot verdere professionalisering en begeleiding zijn daarbij essentieel.

Ook na de cruciale eerste jaren in een onderwijsloopbaan blijft de noodzaak tot blijven bijleren bestaan. Via de invoering van een jaarprestatieopdracht ziet het GO! de mogelijkheid voor een structurele inbedding van begeleiding, verdere professionalise-

“Leerkrachten hebben het moeilijk omdat er te weinig zijn. De leerlingenbegeleiding kan niet iedereen ondersteunen en de mensen daar kunnen daardoor hun job niet goed doen, wat er dan weer voor zorgt dat leerlingen worstelen met hun mentale gezondheid.”

- leerlingen -

ring en structureel overleg voor alle leerkrachten. Geef hiervoor meer middelen aan de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten, omwille van het gedeelde pedagogische project, de duurzaamheid en de wendbaarheid.

Het GO! vraagt ook specifieke aandacht voor leerkrachten aan het einde van hun loopbaan. Ervaren docenten hebben in de loop der jaren een schat aan kennis en expertise opgebouwd. Vergeet dus dat laatste deel van de loopbaan van leraren niet: voorzie in mogelijkheden tot jobdifferentiatie, het verminderen van werkdruk en het benutten van hun kennis.

Neem maatregelen om het tekort aan meester-, vak- en dienstpersoneel te verhelpen (MVD).

Ten slotte ziet het GO! de structurele verankering van het meelooptraject voor aspirant-schooldirecteurs als een onontbeerlijke stap in de richting van een duurzaam personeelsbeleid. Dat initiatief biedt hen de mogelijkheid tot directe betrokkenheid bij het dagelijkse werk van een schooldirecteur, wat hen meteen ook inzicht verschaft in de complexiteit van de functie (en hun toekomstige rol) en de kans biedt om de eigen leiderschapsambities en dito talenten te onderzoeken. Een meelooptraject biedt aspirant-schooldirecteurs trouwens niet alleen de kans om competenties te verwerven op het gebied van beleid en leiderschap, maar ook de tools om gewapend aan de start van hun eigen directeurloopbaan te staan.

LAAT NIEUWE BEROEPSPROFIELEN ONDERSTEUNEND WERK OP ZICH NEMEN

Werkbaar werk is werk dat niet verzandt in een aaneenschakeling van opdrachten die losstaan van de kerntaak. Om leerkrachten de kans te geven zich

- ▶ meer en beter op hun kerntaak toe te spitsen, is het noodzakelijk om andere profielen in te zetten voor ondersteunende taken. Een duidelijker onderscheid tussen kerntaken en ondersteunende processen is daarbij essentieel.

Het GO! stelt voor om de middelen voor kerntaken en ondersteunende processen te ontkoppelen en een gedeeltelijke uitwisseling van middelen mogelijk te maken tussen processen die verband houden met de kerntaak en ondersteunende processen. Die laatste moeten we kunnen uitdrukken in punten die om te zetten zijn in euro. Voeg de middelen voor de ondersteunende processen samen op het niveau van het schoolbestuur (de scholengroep). De middelen worden volgens een lokale verdeelsleutel toegekend aan de onderwijsinstellingen.

Het GO! acht het niet noodzakelijk dat ondersteunende profielen een bewijs van pedagogische bekwaamheid bezitten, maar wel dat ze de mogelijkheid hebben om anciënniteit op te bouwen, ook als die buiten het onderwijs is verkregen. De functiebeschrijving van

onderwijsassistenten ten slotte moet ruim genoeg zijn om verschillende taken te omvatten. Het uitgangspunt blijft wel dat de leerkracht de eindverantwoordelijkheid behoudt.

VERLONING IN FUNCTIE VAN TAKEN EN COMPETENTIES

Om het lerarenberoep, dat de afgelopen jaren aan aantrekkelijkheid heeft ingeboet, opnieuw attractief te maken, zijn verschillende maatregelen nodig. Een passende verloning die over de netten heen in onderwijs wordt ingevoerd is daar een onmisbaar onderdeel van. Onderzoek daarbij de mogelijkheden van een verloning in functie van taken en vereiste competenties en houd daarbij ook rekening met de link tussen anciënniteits(opbouw) en elders verworven competenties. Ervaring en niet langer uitsluitend leeftijd wordt dan ook een criterium bij de verloning. Door de koppeling van verloning aan competenties zullen mensen mogelijk ook sneller geneigd zijn om zich verder te professionaliseren. Dit sluit bovendien aan bij een stimulerend beleid tot levenslang leren. ◀

Infrastructuur

Voor veilig, comfortabel en kwalitatief onderwijs is – letterlijk – een stevige basis nodig. Vandaag kampt het onderwijs echter met een structurele onderfinanciering voor het beheer, het onderhoud, de renovatie en de vervanging van het schoolpatrimonium. Het patrimonium voldoet op veel plaatsen niet aan de eisen van het GO! op vlak van veiligheid, comfort en kwaliteit. Het is met andere woorden op veel plaatsen onacceptabel om onderwijs te organiseren, aangezien onderwijskwaliteit net vertrekt vanuit een geschikte infrastructuur. Het GO! is verantwoordelijk voor het in stand houden van het patrimonium dat deel uitmaakt van de Vlaamse Gemeenschap en heeft daar de middelen voor nodig. Het GO! vraagt over de vereiste middelen te kunnen beschikken om haar grondwettelijke opdracht te kunnen vervullen en spoort de overheid aan daarvoor volgende aanbevelingen te volgen. ▶

“Jaarlijks zien wij ons leerlingenaantal dalen omdat onze gebouwen in erbarmelijke staat zijn. Ook al hebben wij een fantastisch, gemotiveerd team, ouders worden afgeschrikt door onze ‘werkgeving’ en verouderde materialen. Dat is niet alleen jammer voor ons team, maar werkt ook echt demotiverend.”

- onderwijsprofessional -

► Verzeker een optimale berekeningswijze voor de bepaling van de middelen

De dotatie voor infrastructuur uit de Vlaamse begroting is voor het GO! de enige bron om alle uitbreidingen, vervangingen, renovaties en onderhoudswerken van de onderwijsinfrastructuur te financieren. Voor elke euro die het GO! ontvangt voor het beheer van het patrimonium, is in werkelijkheid minstens 8 euro nodig. Dat creëert een steeds dieper wordende kloof tussen financiële middelen en operationele behoeften. Voor het volwassenenonderwijs (ondanks de evolutie naar meer dagonderwijs), de onderwijsinternaten, het deeltijds kunstonderwijs en de Centra voor Leerlingenbegeleiding ontvangt het GO! helemaal geen middelen voor huisvesting.

Voorzie in een geïntegreerde financiering

Tot nog toe wordt gewerkt met een gespreide financiering met beperkte, ingekleurde budgetten. Naar analogie met andere vastgoedbeheerders bij de Vlaamse overheid vraagt het GO! een geïntegreerde financiering om zijn meerjarenplan voor de uitbreiding, vervanging, renovatie en het onderhoud van de onderwijsinfrastructuur te realiseren. Een geïntegreerde financiering moet toelaten om pedagogische behoeften, demografische evoluties en de infrastructuurtoestand in een langetermijnperspectief af te wegen en te plannen.

Betrek het GO! als volwaardige partner in beleids gesprekken

Het GO! vraagt de Vlaamse overheid nadrukkelijk om het initiatief te nemen voor het bepalen van het wettelijke kader en de beleidslijnen rond de bouw en het beheer van onderwijsinfrastructuur. Betrek het GO! bovendien als volwaardige partner bij de beleidsvorming en de opmaak van regelgeving die invloed heeft op schoolinfrastructuur.

Ondersteun de transitie naar groene energie en verduurzaming van het patrimonium

Duurzaam bouwen is de toekomst. Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid wil het GO! deze doelstelling mee ondersteunen. Energieneutraal bouwen is echter onmogelijk zonder te investeren. Werk daarom alternatieve juridische constructies uit zodat het GO! kan lenen op de financiële markten. Alleen zo kan het GO! inzetten op lokale energieproductie van groene stroom via zijn enorme potentieel aan dak- en terreinoppervlakte. Die piste exploiteren betekent dat scholen:

- Kunnen besparen op de energiefactuur en de vrijgekomen werkmiddelen kunnen inzetten voor de educatieve werking van de scholen.
- In overeenstemming kunnen zijn met een energielabel, waarbij een minimaal deel van het verbruik uit duurzame energiebronnen moet komen.
- In een educatieve en sociale context een voorbeeldfunctie kunnen uitoefenen in de gezamenlijke strijd tegen klimaatopwarming.

“De prioriteit ligt nu voornamelijk in het leerplichtonderwijs. Volwassenenonderwijs zou infrastructuurmiddelen moeten krijgen, zonder dat die van het leerplichtonderwijs komen.”

- onderwijsprofessional -

Wanneer normen worden opgelegd – zoals op het vlak van energieneutraliteit en energiezuinigheid, maar ook wat betreft multifunctioneel bouwen – dient er ook in middelen voorzien te worden om die normen te halen.

Neem diverse maatregelen voor de optimalisatie van onze onderwijsinfrastructuur

Naast bovenstaande initiatieven schuift het GO! nog een reeks diverse maatregelen naar voren om de onderwijsinfrastructuur te optimaliseren en te hervormen, met het oog op samenwerking, duurzaamheid, innovatie en inclusie:

- Werk een beleid en een kader uit voor het bouwen van multifunctionele en gedeelde schoolruimtes in

functie van de samenwerking met externe partners (inclusief de samenwerking met partners van andere beleidsdomeinen). We wensen dat een sanctionerend beleid via boetes evolueert naar een eerder stimulerend beleid.

- Herzien de bouwprocedure voor infrastructuur binnen het GO! en bied meer flexibiliteit voor de renovatie van geklasseerde gebouwen: energetisch, verhoogde toegankelijkheid, aanpassen aan reële functies van het onderwijs. Momenteel kan dit alles niet voor geklasseerde gebouwen.
- Baseer de fysische norm op de demografische evolutie en waarborg dat groeipotentieel gerealiseerd kan worden. Die fysische norm moet onderwijsinnovatie toelaten. Nu gaat de fysische norm uit van klassieke klaslokalen. ►

- De infrastructuurnood van de CVO's is geëvolueerd. Waar het CVO eerder vereenzelvigd werd met avondonderwijs, wordt tegenwoordig steeds vaker overdag onderwijs georganiseerd. Lokalen delen met het leerplichtonderwijs is dus niet langer vanzelfsprekend. De organisatie van de CVO's is geëvolueerd en parallel daarmee ook hun noden. Het GO! vraagt daarom extra infrastructuurmiddelen voor de CVO's, zodat overdag onderwijs organiseren ook praktisch mogelijk wordt en blijft. We vragen hierbij ook dat de overheid haar engagement van 2007 in de praktijk brengt. Bij het afsluiten van de onderhandelingen over het decreet rond het volwassenenonderwijs heeft de overheid er zich formeel toe geëngageerd de CVO's vanaf 1 januari 2008 op te nemen bij de berekening van de middelen voor infrastructuur in het onderwijs. De overheid zou daarvoor een bijkomend budget zoeken. Buiten een eenmalige injectie in 2008 werd aan dat engagement geen uitvoering gegeven. Ook in het kader van de recentste regelgevende initiatieven rond het volwassenenonderwijs werd dat oude engagement niet opgenomen.
- Lanceer een inhaalbeweging om de gebouwen van onze onderwijsinstellingen integraal toegankelijk te maken. Besteed aandacht aan specifieke infrastructuurnoden van het buitengewoon onderwijs, het secundair kunstonderwijs, het beroeps- en technisch onderwijs. Schoolgebouwen moeten uitgerust zijn om te beantwoorden aan de noden van alle leerlingen, ook van lerenden met specifieke leer- en zorgbehoeften.
- Pak de capaciteitsproblematiek aan. Daarmee doelen we niet enkel op capaciteit in de strikte zin,

maar ook op bedreigde capaciteit in het geval van slechte infrastructuur. Dat heeft gevolgen voor de vrije schoolkeuze. Als het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap moet het GO! zijn lerenden de vrije keuze van onderwijs kunnen garanderen.

- Ontwikkel een kader voor gemeenten om gelijke behandelingen bij omgevingsvergunningen te verkrijgen. Dat is een noodzakelijke stap naar eerlijke kansen voor alle onderwijsinstellingen, ongeacht hun locatie. ◀

Digitaal onderwijs

Het onderwijs bevindt zich de afgelopen jaren in een stroomversnelling op het vlak van digitale transformatie. De coronacrisis, die alle tekortkomingen op dat vlak pijnlijk blootlegde, wakkerde die razendsnelle evolutie verder aan. Vanuit die optiek is het niet verwonderlijk dat de Vlaamse overheid de digitalisering van het leerplichtonderwijs als een van de pijlers van het postcoronarelancheplan lanceerde, met eind 2020 de visietekst 'Digisprong, van achterstand naar voor-sprong' en een forse investering van 375 miljoen euro. Later werd ook de mogelijkheid van afstandsonderwijs in het secundair onderwijs decretaal verankerd.

Ondanks die inspanningen blijft een duurzame, succesvolle verankering van de digitalisering van het onderwijs een grote uitdaging. Zowel voor onderwijsprofessionals als voor lerenden en hun ouders blijven tot op heden heel wat vragen onbeantwoord en verscheidene knelpunten onaangeroerd. Het GO! wil van die groeimarge gebruikmaken om meer leerwinst, leermotivatie en leervermogen te behalen bij leerlingen door een doordachte integratie van een digitale component in de pedagogisch-didactische aanpak van scholen en voor kwaliteitszorg. ▶

“Digitalisering of eenmalige aanschaf van 75 Chromebooks en 24 iPads voor een school van ruim 400 leerlingen, is onvoldoende om te zeggen: ‘de overheid investeert.’ Dit komt over als een sussend gebaar, maar is geen daadwerkelijke ingreep in de richting van digitalisering.”

- onderwijsprofessional -

- ▶ Vele respondenten en betrokkenen bij het participatietraject duiden de digitalisering van onderwijs dan ook aan als een belangrijke opdracht voor het onderwijsbeleid. Onder andere op basis van hun input formuleert het GO! de volgende adviezen.

ONTWIKKEL EEN LANGETERMIJNVISIE

Ontwikkel samen met het hele onderwijsveld een langetermijnvisie op de digitalisering van het onderwijs. Die visie dient zich uit te strekken over verschillende vlakken: de onderwijsorganisatie, het pedagogisch-didactische, e-inclusie en arbeidsvoorwaarden. Dat gebeurt met aandacht voor de verschillende onderwijsniveaus en protagonisten in het onderwijs, zonder de ouders, de CLB's, het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs en de onderwijsinternaten te vergeten. Monitoring, met tussentijdse evaluaties en eventuele bijstellingen, is een noodzakelijk middel voor een adequaat digitaal beleid. Zo kan het onderwijs op basis van praktijkervaringen en nieuwe inzichten inspelen op continue verandering en technologische ontwikkelingen.

VOORZIE IN MOGELIJKHEDEN TOT VERDERE PROFESSIONALISERING OP ICT-VLAK

In een snel evoluerende maatschappij is blijven bijleren noodzakelijk. Dat is voor onderwijsprofessionals niet anders, ook op digitaal vlak. Voorzie, in samenspraak met de onderwijsverstrekkers, in mogelijkheden tot bijkomende professionalisering van onderwijsmedewerkers op het vlak van ICT, en garandeer bijkomende ICT-ondersteuning op maat van de specifieke onderwijscontext, dicht bij de klaspraktijk. Bijzondere aandacht gaat naar de rol van de lerarenopleiding ter ondersteuning van het gebruik van pedagogisch-didactisch ICT-materiaal. ▶

“Het is een onvermijdelijke evolutie. In COVID-tijd werd er plots verwacht van kinderen dat ze heel zelfredzaam werden. Er is ook een heel groot verschil tussen kinderen. Niet elke ouder kan zijn kind ondersteunen – ook niet op digitaal vlak.”

- ouders -

“Het onderwijs verandert snel. Digitalisering is sinds corona erg in trek en dat vind ik goed, maar sommige personeelsleden van een team zijn digibeten. Daardoor kunnen zij niet zo snel mee. Een opvangnet hiervoor is noodzakelijk.”

- onderwijspprofessional -

“Er moet extra aandacht naar de infrastructuur gaan. We ondervinden moeilijkheden om de lessen te volgen omdat de klaslokalen en scholen niet aangepast zijn aan de digitalisering. Zo zijn er te weinig stopcontacten, is de wifi overbelast, zijn de tafels te klein voor boeken en een pc, etc. Ook willen we een toegankelijke school – niet alleen tijdens, maar ook na de schooluren.”

- leerlingen -

► NEEM EEN ONDERSTEUNENDE ROL OP

Vanuit de langetermijnvisie op digitalisering in het onderwijs vraagt het GO! de Vlaamse overheid de volgende rollen op te nemen.

- Maak een dialoog mogelijk tussen de sector van de onderwijstechnologie (educational technology of EdTech), de onderwijsverstrekkers en het beleid met het oog op afspraken maken over rollen en verantwoordelijkheden, veilige en efficiënte datastromen, het gebruik van standaarden en het mogelijk maken van interoperabiliteit, het gebruik van artificiële intelligentie... Neem waar nodig een regulerende rol op in de relatie met de EdTech-sector.
- Blijf ondersteuning aanbieden vanuit het Kenniscentrum Digisprong, ten dienste van het onderwijsveld. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de verschillende onderwijsverstrekkers. Het Kenniscentrum focust daarbij het best op die thema's die ontzorgend zijn, zoals cybersecurity, digitale infrastructuur en architectuur, en cyberpesten.
- Cyberpesten verdient specifieke aandacht. Elke onderwijsinstelling moet een plaats zijn waar leerlingen en cursisten zichzelf kunnen zijn. Een op de vier jongeren en een op de drie kinderen wordt online gepest. Expose-groepen (pest- en roddelkanalen) zijn een groeiend fenomeen.

BEVORDER E-INCLUSIE

Digitalisering schept kansen, maar stelt ook verschillen tussen lerenden scherp. Besteed daarom aandacht aan de ongelijke toegang van leerlingen tot de digitale infrastructuur en de ongelijke randvoorwaarden voor optimaal afstandsonderwijs in de thuissituatie en in

een schoolcontext. Werk structurele belemmeringen weg en bevorder de e-inclusie.

GARANDEER RECURRENTE INVESTERINGEN

Garandeer recurrente investeringen in digitale infrastructuur en leermiddelen voor het hele onderwijsveld, met oog voor de korte, middellange en lange termijn. Middelen voor een stabiel en performant netwerk, oplaadkasten, kluisjes, brandwerende ruimtes etc. worden niet vergeten. Bij het stimuleren van het gebruik en het delen van digitale infrastructuur en leermiddelen is een juist evenwicht nodig tussen efficiëntie (bijvoorbeeld in de vorm van centralisatie van bepaalde middelen) en respect voor de pedagogische vrijheden. ◀

Gelijke onderwijskansen

De oorzaak van veel problemen waarmee iedereen in het onderwijs te maken krijgt, is: te veel kinderen groeien op in armoede. De thuissituatie is zo bepalend voor schoolresultaten. Er wordt op veel manieren geprobeerd om de onderwijskwaliteit te doen stijgen, maar dat zal pas lukken als armoede écht bestreden wordt.

- onderwijsprofessional -

Het gelijkeonderwijskansenbeleid richt zich op het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen en het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie. Elke lerende moet een eerlijke kans krijgen om het maximum te halen uit haar of zijn schoolloopbaan. 'Eerlijk' betekent dat sociaaleconomische status (SES), migratiestatus, thuistaal, gender en andere, zo weinig mogelijk invloed hebben op de leerprestaties van lerenden. Uit omstandig onderzoek blijkt dat dit vandaag nog steeds onvoldoende het geval is, en dat een gelijkeonderwijskansenbeleid een belangrijke beleidsdoelstelling is en blijft. Daarvoor formuleert het GO! hieronder een aantal beleidsaanbevelingen.

Het GO! ziet streven naar gelijke onderwijskansen onlosmakelijk verbonden met het leveren van kwaliteitsvol en excellent onderwijs. Gelijke kansen op een onderwijs van mindere kwaliteit zijn geen gelijke kansen en we kunnen evenmin spreken van kwaliteitsvol onderwijs als binnen onze scholen achtergrondkenmerken van vele leerlingen het succes van de schoolloopbaan bepalen. Kortom: elke lerende moet excellent onderwijs krijgen waarbij zonder onderscheid hoge verwachtingen worden gekoesterd en waarbinnen een onwrikbaar geloof in de groeimogelijkheden van elke lerende het pedagogisch-didactisch handelen van elke onderwijsprofessional karakteriseert.

Voorzie in een adequate financiering op basis van leerlingenkenmerken

Om scholen aan te zetten een sterk gelijkheidskansenbeleid te ontwikkelen via een systeem van gediffe-

► rentieerde financiering, moeten leerlingenkenmerken gebruikt worden die ongelijk verdeeld zijn in de maatschappij en die meer voorkomen in bepaalde sociale milieus dan in andere (opleidingsniveau moeder, participatietoelag, thuistaal, woonplaats/buurt). Het beschikbare bedrag voor elk van de leerlingenkenmerken wordt verdeeld over de scholen in verhouding tot het aantal leerlingen dat op de betreffende indicator 'aantikt'.

Tot nog toe wordt op elk van de leerlingenindicatoren een aftopping toegepast. Als er voor een indicator in een school meer leerlingen dan een bepaalde norm aantikken, wordt dit aantal voor deze indicator afgetopt. Het GO! vraagt om deze aftopping af te schaffen.

Verder ontvangen scholen ook middelen voor lerenden met specifieke onderwijsbehoeften. Het GO! onderschrijft de mogelijkheid tot het geïntegreerd inzetten van GOK-middelen en middelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in de klas. Zo kunnen scholen ál hun leerlingen optimaal begeleiden tijdens hun schoolloopbaan.

Voor scholen met veel SES-kenmerken ziet het GO! de bijkomende noodzaak aan **extra financiële ondersteuning van schoolteams**.

BUITENGEWOON ONDERWIJS EN DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Ook in het buitengewoon onderwijs en het deeltijds kunstonderwijs is een omkadering nodig die rekening houdt met leerlingenkenmerken. De indicatoren die gebruikt worden voor de omkaderingsmiddelen in het buitengewoon onderwijs zijn niet dezelfde als de indicatoren die gebruikt worden voor het gewone basis- en secundair onderwijs. Die onderwijstak moet ook kunnen rekenen op een GOK-financiering die rekening

houdt met de kenmerken van zijn leerlingen. Het GO! is daarom voorstander van een GOK-financiering voor buitengewoon onderwijs die gelijkaardig is aan die in het reguliere onderwijs. Ook voor de berekening van de (educatieve) omkadering van de academies voor **deeltijds kunstonderwijs** pleit het GO! ervoor de SES-kenmerken meer te laten doorwegen. Die academies staan immers voor dezelfde GOK-uitdagingen als het leerplichtonderwijs.

Stimuleer een sociale mix

Een sociale mix van kwetsbare en kansrijke leerlingen biedt tal van voordelen die verder reiken dan het klaslokaal alleen. Een dergelijke mix bevordert niet alleen de sociale cohesie binnen en buiten de school. Leerlingen met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen, draagt ook bij aan de integratie en leidt tot minder polarisering in de samenleving.

Het GO! pleit er daarom ook voor om het systeem van de dubbele contingentering opnieuw in te voeren in de grootsteden en elders in het geval van capaciteitstekort. Doe dat voor de instapklas en eerste kleuterklas, in het eerste leerjaar lager onderwijs en in het eerste jaar A en B van het secundair onderwijs. Houd voor een evenwichtige mix in alle scholen in een regio rekening met het percentage leerlingen uit kansarme gezinnen in een school. Het GO! acht die maatregel noodzakelijk aangezien uit wetenschappelijke simulaties blijkt dat het toewijzen van plaatsen zonder dubbele contingentering een hogere schoolsegregatie en een minder evenwichtige schoolsamenstelling als gevolg heeft. Voorzie in het buitengewoon onderwijs in de mogelijkheid tot **volzetverklaring per pedagogische eenheid en niet per type**.

Maak kosteloze en gezonde maaltijden mogelijk in het onderwijs

Er zijn meerdere redenen om te kiezen voor kosteloze maaltijden op school. Volgens het onderzoek PIRLS 2021 zit 43 procent van de kinderen uit het vierde leerjaar in Vlaanderen met honger op de schoolbanken tegenover 19 procent in 2016. De stijging heeft deels met armoede en de crisissen van de afgelopen jaren te maken, maar ook met tijdsgebrek. Honger heeft een negatieve invloed op het concentratievermogen, de gezondheid en het algemeen welbevinden.

Het GO! pleit voor kosteloze, gezonde maaltijden die alle leerlingen ten goede komen. Kosteloze maaltijden passen in een beleid dat aandacht heeft voor gezonde voeding in het algemeen en voor de preventie van obesitas in het bijzonder. Wetenschappelijk onderzoek bevestigt alvast de positieve effecten van gezonde, gratis maaltijden op de gezondheid én op de schoolprestaties. Bij de vraag naar kosteloze schoolmaaltijden formuleren we ook de nood aan aandacht voor de noodzakelijke randvoorwaarden als infrastructuur, medewerkerskosten en energiekosten.

Naast kosteloze en gezonde maaltijden kan ook verder nagedacht worden over een goede invulling van de middagpauzes op school en hoe en door wie die middagpauzes (pedagogisch) zinvoller ingevuld kunnen worden.

Beheers de kosten in het secundair onderwijs

De verschillen in kostprijs tussen studierichtingen en

de bijbehorende financiële overwegingen dwingen sommige leerlingen en ouders tot de keuze voor een 'goedkopere' studierichting. Dat is onaanvaardbaar en belemmert de vrije toegang tot onderwijs. Naast een verhoogde inzet op en meer bewustmaking rond kostenbeheersing door de scholen zelf, vraagt het GO! ook aan de overheid om de strikte studiekosten die aan ouders worden aangerekend te reguleren. Dat kan door het invoeren van een **maximumfactuur in de eerste graad** van het secundair onderwijs, met inbegrip van een **minder scherpe maximumfactuur voor meerdaagse uitstappen. Voer de maximumfactuur in, aangepast aan de studierichting, in de tweede en derde graad**. Zo dragen niet de individuele ouders de kosten, maar doet de samenleving dat.

De maximumfactuur is de meest structurele vorm van kostenbeheersing en -verlaging. Ze komt alle ouders ten goede en biedt die ouders meer duidelijkheid over de totale maximale kostprijs van een schooljaar. Bovendien worden scholen op die manier aangezet om rond kostenbewustzijn te werken, maar uiteraard moet die maatregel ook voor hen haalbaar zijn: hij mag de werkingsmiddelen voor scholen niet hypothekeren. De werkingsmiddelen moeten voldoende zijn om de onderwijsdoelen te realiseren.

Duurzaam, goedkoop en veilig van en naar school

Onderzoek wijst uit dat vervoerskosten van en naar school een belangrijk aandeel hebben in de uitgaven van ouders. Het openbaar vervoer zelf laat te wensen over: het is duur en de verplaatsingen duren vaak langer dan met de auto. Tegelijk wil het GO! dat leerlingen zich duurzamer van en naar school kunnen

- ▶ verplaatsen. Daarom vraagt het GO! een verbetering van het openbaar vervoer, zowel in prijs als in aanbod. Niet alleen het openbaar vervoer moet beter, ook de schoolomgeving wil het GO! veiliger zien en afgestemd op fietsers en voetgangers.

Stem de schooltoelages af op de studiekosten voor de laagste inkomens

Ondanks de verhoging van schooltoelagen in het groeipakket blijft voor alle onderwijsniveaus, en vooral voor een derde graad secundair onderwijs, een duidelijk onevenwicht bestaan tussen de schooltoeslag en de werkelijke studiekosten. Pas – op zijn minst voor de derde graad – de schooltoelage aan de werkelijke hoogte van de studiekosten aan. Op die manier streven we naar toegankelijk onderwijs voor alle leerlingen, ongeacht hun financiële situatie.

Organiseer elke vijf jaar een monitoring van de schoolkosten

Er ligt meer dan 10 jaar tussen het vorige onderzoek naar schoolkosten en de meer recente SONO-onderzoeken. Uit die laatste blijkt inmiddels dat hierin veel evoluties hebben plaatsgevonden, denk maar aan de toegenomen ICT- en vervoerskosten. Schoolkostenmonitoren zijn ter beschikking. Het GO! pleit daarom om elke 5 jaar een monitoring van de schoolkosten uit te voeren. Belangrijk daarbij is ook een toezicht te verzekeren op de bijdrageregeling in het basisonderwijs. Voor het basisonderwijs heeft de maximumfactuur immers niet geleid tot algehele kosteloosheid. De uitgaven die vallen onder de bijdrageregeling hebben

nog steeds een hoog aandeel in de totale schoolkost van ouders.

Besteed aandacht aan anderstalige nieuwkomers

Om tegemoet te komen aan specifieke behoeften van (voormalige) anderstalige nieuwkomers, is het essentieel om **voldoende** ondersteuning en **onderwijsaanbod** voor hen beschikbaar te stellen. Daarvoor is een herziening van de ontwikkelingsdoelen – naar analogie met de minimumdoelen en eindtermen in het secundair onderwijs – binnen het Onthaalonderwijs voor Anderstalige Nieuwkomers (OKAN) nodig. De ontwikkelingsdoelen moeten beter aansluiten op de minimumdoelen in het vervolgonderwijs. Een flexibeler traject en curriculum binnen het onthaalonderwijs is daarbij noodzakelijk, zodat die aangepast kunnen worden aan de individuele noden van de leerling. Voor een vlottere doorstroom en betere onderwijskansen ziet het GO! een **verlenging van een OKAN-traject naar twee jaar** als opportuun. Concreet kan op die manier in een eerste jaar gefocust worden op taal, terwijl in een tweede jaar de focus komt te liggen op inhoudelijke vakken met een sterke ondersteuning van het Standaardnederlands.

Ten slotte is er nood aan een **duidelijker regelgevend kader voor vervolgschoolcoaching**. Vervolgschoolcoaches ondersteunen en begeleiden jongeren na het onthaaljaar in hun studie in het secundair onderwijs, en kunnen ook leerkrachten in de vervolgschool begeleiden. OKAN moet daarbij **zelf de ruimte krijgen om uren vervolgschoolcoaching in te zetten voor het hele traject** van onthaal- naar vervolgonderwijs: de voorbereiding op het studiekeuzeprocess, de trajectbe-

De kansarmoede neemt meer en meer toe. Op school zien we vaak lege brooddozen en onbetaalde schoolfacturen. Hoe kan dit in een land als België? Gelijke onderwijskansen zouden centraal moeten staan: onderwijs als belangrijkste motor voor opwaartse sociale mobiliteit en inclusie.

- onderwijsprofessional -

geleiding bij de overgang naar vervolgonderwijs en de ondersteuning van leerlingen en schoolteams na de doorstroom.

Realiseer een reorganisatie van het schooljaar

Een van de grootste nadelen van de huidige organisatie van een schooljaar is het zogenaamde zomerverlies. Vooral kansarme kinderen en jongeren die tijdens de zomervakantie minder toegang hebben tot educatieve activiteiten en stimulansen, verliezen leerstof die ze het voorbije schooljaar hebben verworven. De wetenschap is het erover eens dat lange periodes zonder school een negatief effect hebben op alle kinderen, maar nog meer op kwetsbare kinderen en jongeren. Als gevolg daarvan vergroot de kloof tussen kwetsbare en kansrijke leerlingen. Door de zomervakantie anders te spreiden, kunnen we meer continuïteit in het leerproces garanderen en wordt de leerwinst bij alle leerlingen beter behouden. Daarnaast vergemakkelijkt een gelijke spreiding van de vakanties ook de organisatie van het onderwijsproces: het biedt een vaste structuur om leerstof te geven en leerlingen te evalueren. Om bovenstaande twee redenen pleit het GO! voor een gelijktrekking van de schooltijd tussen de vakanties binnen een maximale spreiding van de vakanties over het schooljaar. Concreet zou een schooljaar volgens die regeling bestaan uit vijf schoolperiodes van zeven of acht weken met vier tussentijdse vakanties van twee weken, en een met twee weken ingekorte zomervakantie. Bijkomend voordeel is dat deconnectie ook beter lukt in twee weken dan in één, in het geval van een verlengde krokus- en herfstvakantie. Voor dergelijke reorganisatie acht het GO! overleg met het werkveld noodzakelijk. ▶

De kosten zijn torenhoog.
We betalen als ouder veel
aan handboeken maar we
krijgen maandelijks nog een
extra factuur met de kosten
voor kopieën.

- ouders -

Leerachterstand aanpakken binnen de reguliere schooluren

Een school kan genoodzaakt zijn om met externen te werken. Diensten die buiten de school aangeboden worden – denk aan buitenschoolse hulp, bijlessen of huiswerkbegeleiding – zijn betalend en gebeuren buiten het toezicht van de school. Op die manier onttrekken die diensten zich aan kwaliteitscontrole en dreigen ze net bij te dragen aan meer ongelijkheid tussen leerlingen. Als externe hulp noodzakelijk blijkt, moet die met overheidsgeld gefinancierd worden en moet de school eigenaar blijven van het proces. **Pak leerachterstand dus in de eerste plaats aan binnen de reguliere uren op school en zet de overheidsmiddelen maximaal daarvoor in.**

Voorzie in verdere professionalisering in gelijke onderwijskansen en armoedebestrijding

Geef elke school de kans om een kosteloos langdurig ondersteuningstraject te volgen rond kostenbeheersing en armoedebewustzijn door daarvoor in middelen te voorzien. Scholen krijgen hiermee een langdurige begeleiding en ondersteuning over een bepaalde periode (bijvoorbeeld twee schooljaren) waarbij ze voldoende in de diepte kunnen werken met een volledig schoolteam.

Het GO! wil proactief, vroeg en preventief aan de slag kunnen gaan en zijn leerlingen laten excelleren door hun begeleiding te bieden. Het GO! pleit ervoor om de gekleurde middelen die de PBD-GO! krijgt om daarop in te zetten, ook in de volgende legislatuur uit te breiden. ▶

► Ontwikkel een stimulerend beleid gericht op de lokale besturen en hun flankerend onderwijsbeleid

LOKALE SAMENWERKING

Het is mogelijk om een kansarmoedebeleid en gezinsondersteuning lokaal te integreren, zo getuigen initiatieven als lokale netwerken, flankerend onderwijsbeleid, jeugdwerk, jeugdhulp, organisaties met een vrijetijdsaanbod, sportdiensten, de cultuursector, thuisbegeleiding en welzijnspartners. Vanuit het pedagogisch project werken scholen met die partners samen in de geest van de brede open school. Het GO! vraagt dan ook om **de lokale samenwerking verder te stimuleren. Zo zien we een nog sterkere rol voor de lokale besturen om een trekkersrol te vervullen en de lokale samenwerking te coördineren.**

FLANKEREND ONDERWIJSBELEID

Voorzie in een gelijke financiering en correcte toepassing van het decreet flankerend onderwijsbeleid. We vragen in het bijzonder aandacht voor de kleinere steden en gemeenten. Nu verschilt de aanwending van flankerende middelen per regio, waardoor de locatie van een school de middelen die ze ontvangt bepaalt. Die versnippering zorgt ervoor dat kansen krijgen regioafhankelijk wordt. Het GO! vraagt daarom een systeem dat alle onderwijsverstrekkers gelijk behandelt, zodat de fysieke plaats waar een leerende onderwijs volgt niet bepalend is voor de kansen die hij of zij krijgt.

BRUGFIGUREN

Brugfiguren zijn essentiële partners voor onder-

wijsinstellingen. Ze versterken de verbinding tussen gezinnen en de school, de welzijnsdiensten, de sociale partners en de buurt. Daarenboven spelen ze een rol in de bestrijding van kinderarmoede en ongekwalificeerde uitstroom, en bevorderen ze kleuterparticipatie en taalstimulerende initiatieven. Het GO! vraagt bijkomende middelen om hen optimaal te ondersteunen. Alleen zo kunnen **zij structureel en ruimer ingezet worden, ook buiten de Vlaamse centrumsteden.**

Maak menstruatieproducten kosteloos

Eén op de acht meisjes in Vlaanderen heeft geen geld om menstruatieproducten te kopen. Die menstruatiearmoede beperkt hen in hun vrijheid en verhoogt het risico op schooluitval. Maak menstruatieproducten kosteloos beschikbaar op school.

Ontwikkel structurele maatregelen die (kinder)armoede bestrijden over beleidsdomeinen heen

Scholen dienen alle kinderen eerlijke kansen te geven. Het spreekt vanzelf dat het onderwijs niet alleen het probleem van kinderarmoede kan oplossen. Daarom vraagt het GO! structurele maatregelen aan het lokale, Vlaamse en federale beleid om (kinder)armoede te bestrijden. Aandachtspunten daarin zijn een stabiel inkomen en kansen op de arbeidsmarkt, huisvesting, ruimte om te studeren, deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten, een gezonde maaltijd per dag. ◀

Leerlingen lijden onder het feit dat ze leerkansen missen, omdat ze de schooluitstappen niet kunnen betalen, ze thuis geen middelen hebben om met computers aan de slag te gaan en ze de combinatie werkboeken en digitale middelen niet kunnen betalen.

Leerlingen willen dat de Vlaamse Regering een duidelijk signaal geeft: niemand kan achterblijven in het onderwijs, iedereen moet gelijke kansen krijgen! De leerlingen vragen om de schoolfacturen te verlagen, niet alleen voor leerlingen die deze niet kunnen betalen, maar voor iedereen.

- leerlingen -

*Inclusie en gelijkheid
zijn heel mooie
woorden, maar niet
haalbaar zonder extra
ondersteuning of
middelen.*

- onderwijsprofessional -

Inclusieve leef- en leeromgevingen

Het GO! gelooft in de maatschappelijke meerwaarde van een onderwijs waarin iedereen erbij hoort en waarin de sterktes van het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs ten volle worden benut. Toch botst het onderwijs op de grenzen van wat mogelijk is. Tegemoetkomen aan de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van alle leerlingen en kwalitatieve onderwijsloopbaanperspectieven realiseren blijven grote uitdagingen. Het M-decreet heeft zijn doelen niet bereikt – en er blijkt vooralsnog weinig vertrouwen dat het leersteundecreet zal leiden tot meer inclusieve leer- en leefomgevingen en scholen waar onderwijskwaliteit nog meer primeert. Omdat inclusiviteit voor het GO! een cruciale factor is richting kwaliteitsvol gelijkemansonderwijs, formuleren we de volgende aanbevelingen.

Kies resoluut voor een inclusieve maatschappij

Ondanks de invoering van verschillende onderwijsdecreten blijven de uitdagingen voor leerlingen met speciale zorgnoden hoog. Het GO! pleit daarom voor een doordachte transitie naar een echt inclusief onderwijsmodel, waarbij alle leerlingen de kans krijgen om te leren en te groeien in een diverse, inclusieve en ondersteunende omgeving. De integratie van de inclusiegedachte in de brede maatschappij maakt daar ontegensprekelijk deel van uit. Het GO! vraagt dan ook een **duidelijk tijdspad én ruimte** om die inclusiegedachte ingang te laten vinden in de maatschappij en in het onderwijs als onderdeel daarvan.

Inclusief onderwijs vereist een open en flexibele houding van onderwijsprofessionals, leerlingen en hun ouders. Verdere investeringen in middelen die een dergelijke mentaliteitswijziging bewerkstelligen, zijn dan ook noodzakelijk. Ook investeringen in veranderingsmanagement en in het cultiveren van inclusieve principes bij onderwijsprofessionals, leerlingen en hun ouders maken daar deel van uit.

Erken en ondersteun de leerkracht als spilfiguur in een multidisciplinaire werking

Het GO! streeft naar inclusieve leer- en leefomgevingen waar onderwijskwaliteit primeert. Om dat te realiseren, zijn verschillende maatregelen nodig.

PROFESSIONALISERING EN STRUCTURELE FINANCIERING VAN DE NETGEBONDEN PEDAGOGISCHE BEGELEIDINGSDIENSTEN

Er blijft een hiaat aan ondersteuning op de fases

'brede basiszorg' en 'verhoogde zorg' in het zorgcontinuüm. Neem daarom **initiatieven voor de verdere professionalisering en de versterking van die fases in scholen en in de lerarenopleiding. Voorzie daarvoor in een structurele financiering van de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten.** Ook voor het **deeltijds kunstonderwijs en het volwassenonderwijs** ziet het GO! de noodzaak voor een duidelijk zorgkader.

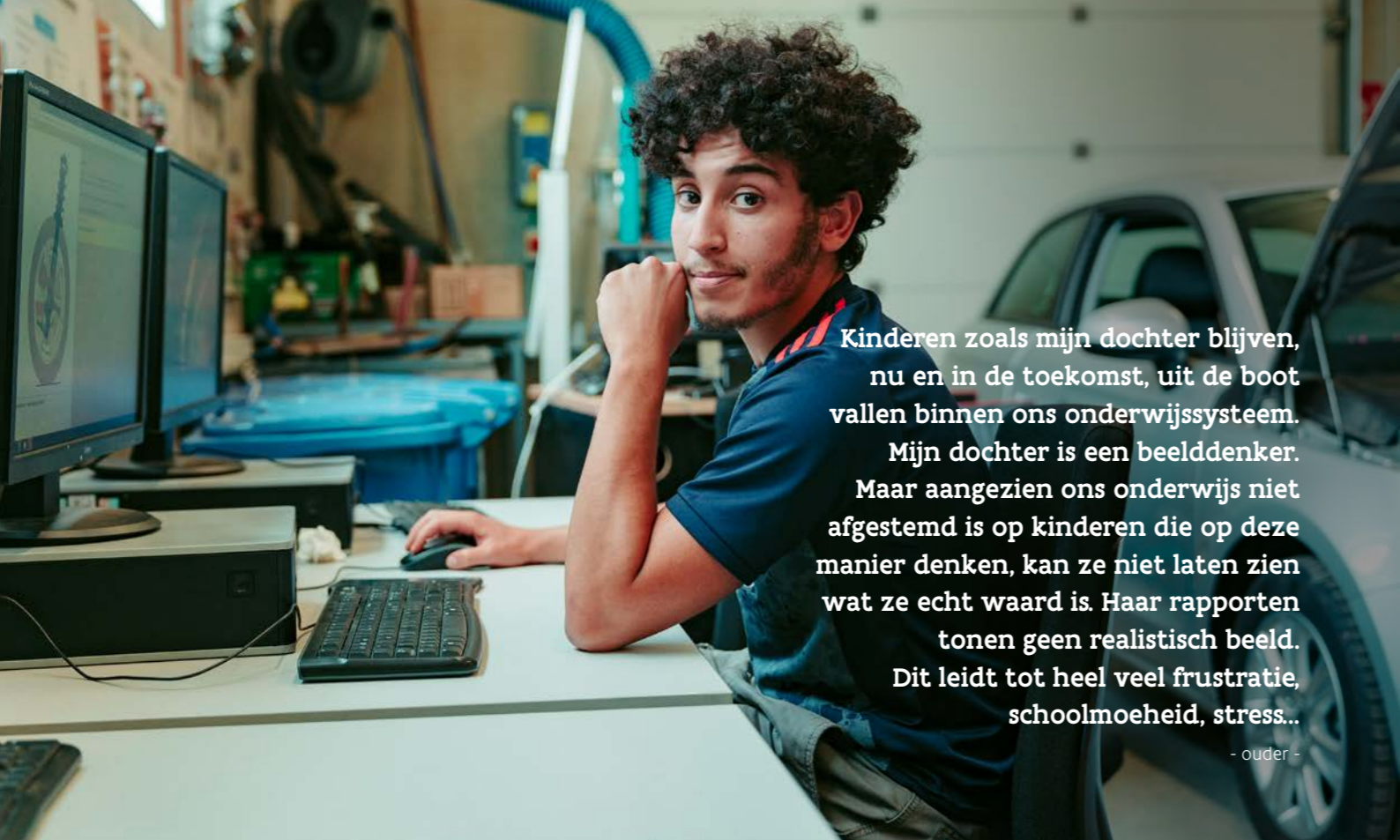
Onderzoek wijst daarnaast op het belang van een sterk beleidsvoerend vermogen als een ondersteunende kracht en stimulans voor onderwijskwaliteit. Daarom vragen we aandacht voor de verdere professionalisering van schooldirecties en beleidsteams voor het voeren van een sterk beleid en systematische kwaliteitszorg.

MULTIDISCIPLINAIRE WERKING

Een tweede belangrijke pijler is de noodzaak aan een **multidisciplinaire werking rond de leerling**. Het GO! pleit voor **multidisciplinaire schoolteams** en vraagt om het mogelijk te maken om **verschillende profielen aan te trekken**. Die maatregel ziet het GO! gekoppeld aan team- of coteaching, expertisedeling, meer flexibiliteit in het takenpakket en de mogelijkheid tot alternatieve systemen voor jaarklassen.

De multidisciplinaire werking rond een leerling of cursist moet **complementair** zijn aan de **werking van de leersteuncentra en de Centra voor Leerlingenbegeleiding**. Die laatste willen weer meer schoolna-bij, preventief en proactief kunnen werken.

Onderschat in deze multidisciplinaire werking **de rol van de ouders** niet. Het GO! vraagt om hun rol te versterken, aangezien ouders al beschikken over een **netwerk rond een leerling/hun kind**.

Kinderen zoals mijn dochter blijven, nu en in de toekomst, uit de boot vallen binnen ons onderwijssysteem. Mijn dochter is een beelddenker. Maar aangezien ons onderwijs niet afgestemd is op kinderen die op deze manier denken, kan ze niet laten zien wat ze echt waard is. Haar rapporten tonen geen realistisch beeld. Dit leidt tot heel veel frustratie, schoolmoeheid, stress...

- ouder -

► **Realiseer een opneemfinanciering en maximaliseer het aanwendingspercentage in het buitengewoon onderwijs**

De middelen die de leersteuncentra krijgen, stemmen niet overeen met de reële zorgvragen in scholen en bij leerlingen. Realiseer daarom een opneemfinanciering en voorzie in een gelijke omkadering die alle leerlingen met gelijkaardige zorgnoden dezelfde kansen biedt. Het koppelen van ondersteuningsmiddelen aan de verregaande diagnostisering zorgt immers voor een versnipperde aanpak in de begeleiding van leerlingen en leerkrachten.

Het buitengewoon onderwijs moet kunnen beschikken over de middelen waar het recht op heeft, zonder dat een deel van die omkadering wordt afgeroomd (**aanwendingspercentage van 93,9 procent**). Lerenden in het buitengewoon onderwijs hebben recht op honderd procent van de decretaal voorziene middelen.

Gebruik een alternatief voor de stoornisgebonden classificatie van leerlingen

Het buitengewoon onderwijs is ingedeeld in types en onderwijsvormen gebaseerd op een stoornisgebonden classificatie. Onderzoek toont aan dat die classificatie

Ik droom ervan om te werken aan echte inclusie, waar alle leerlingen – ongeacht de noden die ze hebben – les krijgen in eenzelfde school. Waarbij we kijken naar de noden die leerlingen hebben en niet naar diagnoses die gesteld werden.

- onderwijsprofessional -

voorbijgestreefd is: er is steeds meer overlapping tussen stoornissen en veel leerlingen passen niet in een van de vooropgestelde vakjes. Die traditionele indeling laat bovendien uitschijnen dat een kind op basis van een type in het buitengewoon onderwijs terecht komt. Tegelijk wordt te weinig nadruk gelegd op de verwevenheid van de onderwijsleersituatie en de opvoedingssituatie van kind, school en ouder.

Het GO! pleit daarom voor een alternatief om de zorgnoden of de zorgzwaarte van de lerende in te schalen: de International Classification of Functioning, Disability and Health for Children and Youth (ICF-CY). ICF-CY is een classificatie waarmee het functioneren van kinderen en jongeren in detail kan worden beschreven vanuit verschillende perspectieven, zoals op het niveau van lichaamsfuncties, anatomische eigenschappen, activiteiten en participatie. De ICF-CY bevat ook een classificatie van de directe en ruimere leefomgeving van een kind.

Optimaliseer het zorgbeleid in het niet-leerplichtonderwijs

Ook het volwassenenonderwijs heeft een studentenpopulatie met diverse en specifieke ondersteuningsbehoeften. Ontwikkel daarom een regelgevend kader voor het **volwassenenonderwijs rond zorgbeleid** en de middelen voor ondersteuning via zorgcoördinatie, cursisten- en trajectbegeleiding. Een sterk zorgbeleid kan de diverse groep van lerenden in het volwassenenonderwijs, met hun specifieke onderwijsbehoeften, ondersteunen om hun leertraject succesvol af te ronden.

Onderzoek bovendien de piste om de werking van de CLB's uit te breiden tot internaten en het tweedekansonderwijs via de Centra voor Volwassenenonderwijs. Ook zij hebben een zorgpopulatie met ondersteuningsnoden. De uitbreiding van de werking van CLB's naar bovengenoemde onderwijsvormen zorgt voor een uniforme ondersteuning voor lerenden in verschillende onderwijsomgevingen, wat de algehele kwaliteit van het onderwijs ten goede komt.

Ook voor de academies voor deeltijds kunstonderwijs ziet het GO! de mogelijkheid om de **expertise en ondersteuning van de Centra voor Leerlingenbegeleiding en de leersteuncentra** te introduceren. Dat impliceert dat de overheid middelen uittrekt voor die CLB's en leersteuncentra: door hun dienstverlening naar het deeltijds kunstonderwijs uit te breiden, kunnen we ook in die onderwijsvorm voldoen aan de specifieke behoeften van lerenden en een inclusief zorgbeleid realiseren.

Ontwikkel een regelgevend kader om hoofdstructuren te integreren op eenzelfde campus

Ontwikkel een juridisch en regelgevend kader om een **integratie van hoofdstructuren op eenzelfde campus met één instellingsnummer** mogelijk te maken. Zo kunnen de sterktes van het buitengewoon onderwijs en het gewoon onderwijs ten volle benut worden. De leerlingen – broertjes en zusjes – zitten samen op een school. Er is één sterk multidisciplinair schoolteam dat de leerlingen omringt. ►

► Maak van mentale gezondheid en preventie op school een prioriteit

Het GO! hecht groot belang aan het welzijn en welbevinden van zijn lerenden. Hun mentale gezondheid staat onder druk: almaar vaker ervaren leerlingen druk en stress, terwijl hun nood aan een veilig klasklimaat waarin ze hun bezorgdheden kwijt kunnen, groeit.

Het GO! vraagt de minister van Onderwijs en de minister van Welzijn daarom aandacht voor mentale gezondheid en preventie op school. Meer ondersteuning op school door daarvoor opgeleide medewerkers is daar een cruciaal onderdeel van. We vragen extra draagvlak rond problematieken als stress- en paniekaanvallen en sociale angsten voor specifieke problematieken bij leerlingen met ADHD of een vorm van autisme. Het GO! onderschrijft de noodzaak van een welzijnsbeleid om de mentale gezondheid van zijn leerlingen te waarborgen.

Laat kinderen en jongeren niet langer wachten op hulp

In een maatschappij waarin persoonlijke groei een fundamentele rol speelt, is te weinig professionele ondersteuning voorhanden om kinderen en jongeren daarbij te begeleiden. Het welzijnslandschap is dichtgeslibd: jongeren wachten te lang op psychologische ondersteuning en jeugdhulp. Zelfs het Centrum voor Leerlingenbegeleiding is niet voldoende uitgerust om lerenden van de nodige ondersteuning te voorzien. Het GO! pleit er daarom voor dat **preventie en het wegwerken van de wachtlijsten** voor gespecialiseerde hulp prioriteit worden. **De rol van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding** in het kader van verontrusten-

de situaties moet gericht worden naar het **opvangen van signalen** en het leiden naar de **juiste dienst: de draaischijf tussen onderwijs en welzijn**.

Het GO! wil voor elke leerling de toegang tot hulpverlening of diagnostische trajecten garanderen. In de praktijk blijkt echter dat sommige leerlingen, zoals OKAN-leerlingen of anderstalige leerlingen met een spraak- en taalontwikkelingsstoornis, minder kansen op ondersteuning krijgen. Taal mag niet langer een **criterium zijn om hulpverlening of diagnostische trajecten te weigeren**. ◀

Er moet meer kwalitatieve steun geboden worden aan leerlingen met mentale problemen, door meer professionelen aan te stellen. Ook zou elke leerling voordeel halen uit een gesprek van ongeveer 10 minuten per maand, individueel of in de klas, om zó snel problemen te kunnen detecteren. De stap om hulp te vragen is vaak nog te groot, dus wanneer vertrouwenspersonen de leerlingen observeren, kunnen ze sneller ingrijpen wanneer iets misloopt.

- leerlingenparlement -

Interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap in het secundair onderwijs

Ruimte om een kritisch denkvermogen te ontwikkelen, de mogelijkheid om te reflecteren over de eigen identiteit en die van anderen, en de vaardigheid om constructief in dialoog te gaan over maatschappelijke thema's zijn essentiële elementen van een kwaliteitsvol onderwijscurriculum.

Het huidige curriculum – van basisonderwijs tot het einde van het secundair onderwijs – omvat twee uur levensbeschouwing per week en biedt elke erkende godsdienst of levensbeschouwing aan. Via een verdere introductie van de interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap wil het GO! binnen de levensbeschouwelijke vakken doorheen de ganse onderwijsloopbaan van de lerende meer ruimte vragen om te oefenen op burgerschapscompetenties, met inbegrip van vaardigheden omtrent samenleven. De levensbeschouwelijke vakken sluiten in dat geval aan bij de minimumdoelen van actief burgerschap: leerlingen moeten leren reflecteren over het gelaagde en dynamische karakter van identiteit, moeten kunnen toelichten hoe verschillende vormen van diversiteit uitdagend en verrijkend zijn voor het samenleven en moeten constructief in dialoog kunnen gaan over maatschappelijke thema's. Om die minimumdoelen te behalen en een herziening van de levensbeschouwelijke vakken mogelijk te maken, pleit het GO! voor de volgende maatregelen.

Het vak levensbeschouwing moet serieus genomen worden. Jongeren zijn in het middelbaar op zoek naar hun identiteit. Levensbeschouwing vangt dit op. Hierdoor staan leerlingen meer open voor nieuwe ideeën en gedachten en hebben ze meer empathie voor leerlingen uit een andere cultuur of met andere visies op het leven.

- leerlingen -

► Interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap in het secundair onderwijs

Schrijf de interlevensbeschouwelijke dialoog in het curriculum in met de vraag om de helft van de lestijden van de levensbeschouwelijke vakken te besteden aan interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap voor heel het secundair onderwijs. De andere helft blijft voorbehouden voor een van de zes erkende godsdiensten of voor niet-confessionele zedenleer. Door meer ruimte te voorzien voor interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap, krijgen kinderen en jongeren de kans om de nodige kennis, attitudes en vaardigheden te ontwikkelen in de omgang met andere levensbeschouwingen, worden hun kritisch denkvermogen en hun dialoogvaardigheden aangescherpt en bereiden we hen voor op een actief burgerschap in een diverse samenleving.

Professionalisering leerkrachten levensbeschouwelijke vakken

De leerkrachten levensbeschouwelijke vakken fungeren voor leerlingen als een rolmodel voor een constructieve

dialoog onder verscheiden mensen. Om die fundamentele rol te vervullen en bij te dragen aan de ontwikkeling van leerlingen tot tolerante en geëngageerde burgers, is het essentieel om te investeren in de verdere **professionalisering van alle leerkrachten die levensbeschouwelijke vakken onderwijzen in het secundair onderwijs**. Die onderwijsprofessionals dienen zich immers als (huidige) specialisten in de eigen levensbeschouwing te bekwamen in de bijkomende rol van een (toekomstig) specialist in co- en teamteaching. Daarnaast spelen ze voor het vak interlevensbeschouwelijke dialoog een cruciale rol in het begeleiden van een (vaak gevoelige) dialoog rond maatschappelijke en levensbeschouwelijke thema's, in het omgaan met spanningen die daaruit kunnen voortvloeien en in burgerschapscompetenties en -educatie. Ruimte voor professionalisering biedt hen de tools om de complexiteit van die nieuwe rol het hoofd te bieden. ◀

Ik koos echt bewust voor het GO!. Het kunnen kiezen van de levensbeschouwing is ook eigen aan het GO!. Het is fijn om zo kinderen groot te brengen. Over de levensbeschouwingen heen werken is wel belangrijk. Onze kinderen groeien niet op in die zuilen – die respecteren elkaar en dat is ook wat we willen nastreven in de maatschappij.

- ouder -

4

Kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen

Elke leerling en cursist zo ver mogelijk brengen en jongeren vormen tot de geëngageerde, democratische burgers van morgen, daarvoor staat het GO! vandaag en daarvoor wil het ook in de toekomst staan. We slagen vandaag in die opdracht door elk talent evenwaardig te achten en door kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen aan te bieden. Om dat ook in de toekomst te kunnen blijven doen, rekenen we op de blijvende steun van de Vlaamse overheid.

Dit memorandum is een oproep om samen met de Vlaamse Regering verder een sterk onderwijsbeleid uit te tekenen en zo kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende te blijven garanderen. Een oproep die de conclusie is van een intensief participatief traject dat vele stemmen uit het GO! samenbracht. Onze dank gaat naar de duizenden leerlingen, ouders, leerkrachten, directeurs en medewerkers van het GO! die hun stem lieten horen in de onlinebevraging, de verdiepingssessies, de regionale denkavonden en het leerlingenparlement. Hun actieve betrokkenheid bij het tot stand komen van dit memorandum en hun engagement voor het GO! zijn van onschatbare waarde. Zij maken elke dag de missie van het GO! waar in meer dan duizend scholen en instellingen.

De komende jaren zien we heel wat kansen voor ons onderwijs, kansen om de onderwijskwaliteit nog aan te scherpen. Het uitrollen van de Vlaamse toetsen is daar één van, en we zijn hoopvol dat we met de resultaten een duidelijk pad kunnen inslaan naar het verbeteren van de kwaliteit en daarmee een positieve tendens starten in de Vlaamse en internationale kwaliteitsmonitoring.

Maar de realiteit toont ons ook dat onderwijskwaliteit afhankelijk is van verschillende elementen en van de schoolcontext. Sociaaleconomische factoren, verdere professionalisering, schoolleiderschap, een curriculum waardoor leerlingen sterk staan in de wereld van morgen, didactische en pedagogische aanpakken die oplossingen bieden voor specifieke schoolcontexten, ze hebben stuk voor stuk een invloed op de onderwijskwaliteit.

De tientallen concrete voorstellen die we in dit memorandum bundelen, bieden samen een antwoord op de uitdagingen waar ons onderwijs voor staat. Ze zijn gebald onder zeven speerpunten, waarvan we deze vier prioriteit geven: **garantie van de vrije schoolkeuze, een dynamisch loopbaanbeleid, voldoende middelen voor infrastructuur en het realiseren van gelijke onderwijskansen.**

Het GO! heeft als enige onderwijsverstrekker de grondwettelijke opdracht om in naam van de Vlaamse Gemeenschap de vrije keuze te waarborgen. Door plaatsgebrek moeten onze scholen steeds meer leerlingen weigeren. Enkel met voldoende financiering door de Vlaamse overheid kunnen we in onze opdracht slagen.

Kwaliteitsvol onderwijs vraagt om gedreven leerkrachten. In tijden van krapte op de arbeidsmarkt en een structureel lerarentekort is een doeltreffend loopbaanbeleid noodzakelijk. Een modern personeelsstatuut, specifieke aandacht voor zijinstromers en inspanningen om leerkrachten aan boord te houden, kunnen het tij keren.

Kwaliteitsvol onderwijs vraagt lokalen die voldoen aan de onderwijsnoden van morgen. De scholen van het GO! moeten een veilige thuishaven zijn voor leerlingen en leerkrachten en een ankerpunt in de samenleving. Voldoende financiële middelen voor infrastructuur zijn noodzakelijk om het verouderde schoolpatrimonium van het GO! te renoveren of vervangen.

Kwaliteitsvol onderwijs betekent dat elke lerende de kans krijgt om te excelleren. Voor het GO! telt elk talent. Sociaaleconomische factoren beperken nog te vaak het welzijn van leerlingen en zelfs hun toegang tot onderwijs. Samen met de Vlaamse overheid wil het GO! structurele maatregelen ontwikkelen om echte gelijke onderwijskansen te creëren.

Deze speerpunten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze vormen het kompas dat dit memorandum wil zijn. Om samen koers te zetten naar een sterk onderwijsbeleid en kwalitatief onderwijs.

Koen Pelleriaux
Afgevaardigd bestuurder GO!

Geert De Soete
Voorzitter Raad van het GO!

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Willebroekkaai 36 - 1000 Brussel

g-o.be